

Restar visibels er en questa crisa

DA NAOMI ARPAGAU/GIURU

■ **Durant ils davos mais è la crisa da clima ida in pau en emblidanza per bliers, cunzunt er en las medias. Ils problems n'èn dentant anc ditg betg schliads, perquai vulain nus dar spazi qua ad ina giuvna che s'engascha per il clima e l'ambient.** *Selina Arquint* da Trin ha 17 onns, frequenta la scola chantunala a Cuira ed è activa en la chauma da clima.

GiuRu: *Selina, co è ti vegnida sin l'idea da t'engaschar per il clima?*

Selina Arquint: Jau hai gia ditg patratgà ch'il clima è in tema fitg impurtant e ch'i vegn fatg memia pauc cunter la crisa da clima. Cura ch'adina dapli giuvenils han entschet a Cuira cun demonstraziuns ha insatgi da la chauma lura scrit a mai e dumandà sch'jau lesia era far part. Quai era per mai la schanza da vegnir en il moviment e da vegnir activa.

Co ha tes conturn reagì sin tia decisiun?

En mia famiglia èn tuts plitost interessads en questa tematica ed han chattà bun. Era bliers da mes amis ed amias han chattà quai bun ed in pèr dad els èn uss era sezs vegnids activs en il moviment. Cler devi era glieud ch'era in pau sceptica u aveva pregiudizis, per exempel che nus lessan be demonstrar e betg ir a scola. Quai han ins schon udì in pèr giadas, ma tut en tut ha la glieud ch'jau enconusch chattà bun ch'jau m'engasch.

Co descrivessas ti la giuventetgna da clima?

La giuventetgna da clima è in moviment che n'è atgnamain betg mo per la giuventetgna, mabain per tutt*as. I sto dar la pussaivladad per tutt*as da daventar activs en quest moviment, e nus vulain era discurre per tutt*as, betg mo per la giuventetgna.

A Cuira essan nus radund 30 personas

Quantas personas èn activas en il mument a Cuira?

A Cuira essan nus var 20 en fin 30 personas ch'èn activas. Natiralmain n'èn betg tutt*as medem activ*as, mabain mintgin*a co ch'el*la ha temp. Dasper questas personas hai fitg bliers che sustegnan nus. Quai èn forsà er anc ina giada 50 personas che vegnan propi tar mintga demonstraziun e che gidan nus da mobilisar per las acziuns.

Co èn ils pensums repartids sin las personas che fan part?

Impurtant è per nus ch'i na dat nagina ierarchia. I na dat pia nagin che po decider dapli, nus decidin adina ensemen tut. Uschiglio datti gruppas da lavur che sa furman ord personas cun ils medems interess e talents. Nus avain glieud che fa ils designs ed ils flyers, autra glieud scriva gugent texts etc. Uschia avain nus schon rollas, ma questas n'èn fitg flexiblas, e sch'insatgi n'ha ina giada betg temp sa gidan adina tuts. Nus avain in grond chat en il qual nus discutain adina, e mintga duas emnas avain nus ina sesida per puspè guardar tge via che nus lain ir e tgenins ch'èn noss projects. Medemamain discutain nus en questas sesidas nua che las singulas gruppas stattan. Igl è pia ina maschaida tranter far tut ensemen e mintgin che ha in pau il focus sin sias fermezzas.

Selina Arquint cloma parolas durant ina demonstraziun.

FOTOS MAD

La giuventetgna n'ha betg sa laschà franar durant il «lockdown». Cun quest'acziun sin la piazza da la regenza a Cuira han els empruvà da procurar per atenziun.

Tgeninas acziuns avais vos fatg en fin ussa?

Nus avain entschet suenter las emprimas demonstraziuns en Svizra a Turitg ed a Berna ad organisar atgnas demonstraziuns e chaumas a Cuira ed en il conturn. Cun il temp avain nus senti ch'i dovra in pau dapli, ch'i dovra er ideas ed acziuns pli concretas da nus. Lura avain nus entschet ad ans focussar sin singulas tematicas. Per exempel avain nus fatg in'acziun davart food waste ed in'otra davart consum e «Black Friday».

Era tar la revisiun da la lescha d'energia ch'era tema en il Grischun avain nus fatg propostas co che questa lescha duai vesair or. Las demonstraziuns dentant èn adina stadas ina gronda ed impurtanta part dal moviment e quellas vulain nus era far vivaint.

Co èn vossas acziuns stadas influenzadas da la pandemia da corona?

Avant la crisa eran nus vi da planisar in propi grond project cun ina demonstraziun che n'ha natiralmain betg pudì vegnir fatga, uschia che nus na savevan a l'entschatta betg tge far ussa. Lura avain nus empruvà da vegnir cun novas ideas fitg creativas per far acziuns senza blera glieud. In'acziun che nus avain alura fatg era l'acziun da colurar crappa e scriver si messadis per in bun futur. Quai era lura noss alternativa per restar visibels er en questa crisa.

Tgenins èn il mument ils pli grands problems en connex cun il clima?

Il problem è atgnamain restà il medem. Tut en tut – gist durant la crisa da corona – han ins schon senti ch'ins n'ha betg

pli discurre uschè blier sur dal clima. Blera glieud n'ha crai jau anc betg chapì quant nauschas che las consequenzas da la stgudada dal clima èn, e quai è il grond problem. Quai n'è propi anc betg en ils chaus da tuts, schegea ch'ins senta gia ussa tge che la crisa da clima fa in-summa. I dat adina dapli catastrofes, per exempel questa catastrofa cun l'eli ch'era dacurt a Maurizius, u quella en la Sibiria. Quai ha tut da far cun la crisa dal clima, ed ins senta dapertut las consequenzas. Nus vulain anc adina far attent sin quai, che propi mintgin ha da chapir che quai è propi privlus e che nus stuain far uss insatge. Nus na pudain atgnamain betg pli perder blier, nus pudain be anc gudagnar.

I dat adina dapli catastrofes

Co pon ins vegnir pli conscient e s'engaschar per l'ambient?

Impurtant èsi segir da discurre cun la glieud, cunzunt era cun la famiglia e da s'infurmar per survegnir dapli conscienza da la tematica e dad er infurmar glieud ch'ins enconuscha davart las consequenzas. Uschiglio datti cleramain adina chaussas ch'ins po far en sia atgna vita, quai è natiralmain impurtant, sco per exempel da betg viagiar mintga stad. Ma be questas chaussas na tanschan simplamain betg pli per propi salvar questa crisa. Igl è impurtant da vegnir activ ed i dovra er ina midada en la politica. Gist cun la lescha d'energia avevan nus contact cun la politica, ma sur la politica va tut vinavant be plaun ed igl è adina grev da chattar propi questas soluziuns ch'i duvrass. Nus empruvain adina da tschertgar il contact, ma ans vulain era focussar sin propi avair l'atzenziun da la populaziun per quest problem e per las consequenzas.

Co pon ins vegnir activ tar la giuventetgna da clima?

Nus avain ina homepage «www.klimastreik-graubuenden.ch». Là chatt'ins atgnamain tut: in e-mail, links per ir direct sin ils chats da Whatsapp u Telegram – nus essan cunzunt fitg activs sin Telegram – ed ins po era scriver a nus direct via social media. Là datti ina persona dal team d'organisaziun ch'è responsabla per personas ch'han interess da daventar activas. Ins po dentant era vegnir ina giada ad ina da nossas sesidas senza esser lià.

Tge giavischassas ti che sa midass en connex cun il clima en ils proxims tschintg onns?

Jau giavischass ch'i dess propi in reponderar, pia che propi tut ils umans sentissan che la stgudada dal clima è privlusa, e che la crisa è schon ussa qua e betg insatge che vegn a capitar insacura en 30 onns. Tge ch'è natiralmain er anc decisiv è ch'i suondan sin quai er acziuns, ch'i na vegn betg mo discurre.

Tgeninas acziuns èn planisadas sco proxim?

I vegn a dar in'emna d'acziun nazionala dals 20 fin ils 25 da settember a Berna. Avant questa acziun datti en l'entira Svizra puspè demonstraziuns, atgnamain noss comeback suenter la pandemia. Nus vulain puspè esser sin las vias. A Cuira vegnin nus a far venderdi, ils 11 da settember ina demonstraziun. Nus ans inscuntrain a las 17.00 davart il Parc Fontana. Mintgin astga vegnir, da mintga vegliadetgna, da mintga interess politic, mintgin ch'è da l'idea ch'il tema saja impurtant.

Ils «zulprins» fan sbrinzlas

(fmr) Ils «zulprins», uschia sa numna la rubrica per auturas ed auturs giuvenils, ina rubrica che cumpara en col-lavuraziun da la GiuRu Giuventetgna Rumantscha cun la FMR Fundaziun Medias Rumantschas. La finamira cuminaivla da GiuRu ed FMR è da dar spazi e vusch ad auturas ed auturs giuvenils. Ils «zulprins» duain damai far qua u là sbrinzlas!

Dapli infurmaziuns davart la GiuRu sin www.giuru.ch ubain via mail a giuru@giuru.ch

LA QUOTIDIANA

Editura: Samedia Press AG

Editur: Hanspeter Lebrument

CEO: Thomas Kundert

Editura Samedia

Via Sommerau 32, 7007 Cuira;

tel. 081 255 50 50,

mail: verlag@samedia.ch

Redacziun responsabla:

Fundaziun Medias Rumantschas (FMR):

Schefredactor FMR: David Truttmann (dat)

Substitut schefredactor FMR:

Martin Cabalzar (mc)

Redacziun FMR:

Flurin Andry (fa), Augustin Beeli (abc),

Sandro Buchli (sb), Andreas Cadonau (ac),

Daniela Derungs (dd), Annatina Felli (afi),

Hans Huonder (hh), Gieri Martin Maissen (cor-

rectur) Susi Rothmund (sr),

Gion Nutegn Stgier (gns),

Adressas redacziunalas:

FMR Fundaziun Medias Rumantschas,

Via da Masans 2, 7000 Cuira, tel: 081 544 89 10

mail: redacziun@fmr.ch

Surselva: tel. 081 544 89 18,

mail: redacziun@fmr.ch

Engiadina: tel. 081 544 89 16,

mail: redacziun@fmr.ch

Grischun Central: tel. 081 544 89 17

mail: redacziun@fmr.ch

Servetsch d'abunents e da distribuziun:

Via Sommerau 32, 7007 Cuira,

tel. 0844 226 226,

mail: abo@samedia.ch

Inserats:

Samedia Promotion,

Städtlistrasse 12, 7130 Glion

tel. 081 920 07 17, fax 081 920 07 18,

mail: ilanz.inserate@samedia.ch

La Quotidiana cumpara tschintg giadas ad emna

Ediziun derasada: (Südstschweiz cumplet)

73364 exemplars, ediziun vendida 69321 exem-

plars, autentifitgà (WEMF-/SW-, 2018)

Derasaziun: 163 000 lecturs (MACH-Basic 2018-2)

Pretschs d'abunaments sut:

www.suedostschweiz.ch/aboservice

Communicaziun da participaziuns considerablas

sin fundament da art. 322 CP:

nagin

© Samedia